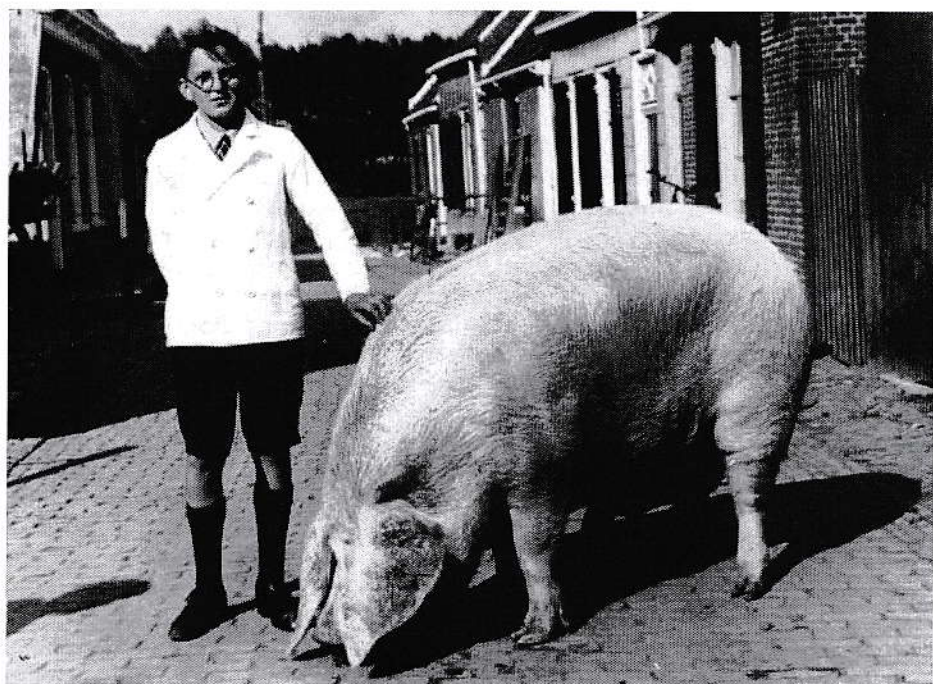

KEUTJESAVOND

Aan de keutjesavond wijdde L.K. van Dijk het hierna volgende verhaal.

Marinus Slager poseert in de Schoolstraat in Scherpenisse bij een uitzonderlijk zwaar varken van 750 pond, van bakker Wessels.

Ik schreef hierboven, dat ik over de intieme huiselijke feestjes het zwijgen zou laten, doch van een enkel wil ik toch het een en ander meedelen, als zijnde een gebruik typisch voor het platteland, althans voor Tholen en omgeving en dat zeker in de grote stad nooit te vinden is geweest en nog niet is te vinden is, n.l. de zogenaamde "Keutjesavond" [1]. Jaren geleden kweekte haast iedere eenvoudige burger in de stad een varken om dat na korter of langer tijd voor eigen gebruik te slachten en velen, die geen gelegenheid hadden zelf een varken te mesten, kochten tegen de wintertijd bij de boer een groter of kleiner varken, dat zij dan voor eigen gebruik lieten slachten. Bijna ieder had dan ook een grote of kleinere "spekton" in huis, waarin de hammen, de zijden spek en de verdere kleinigheden, na gezouten te zijn, voor enkele weken werden geborgen. Was het spek, de hammen etc. doorzouten, dan werd dit alles weer uit de spekton genomen en afgewassen en na gedroogd te zijn op een geschikte plaats in de keuken of op de zolder aan haken opgehangen en voor verder gebruik bewaard. Meestal kon men na het slachten, soms zelfs in de woonkamer wanneer men geen andere gelegenheid had, aan de zolder een

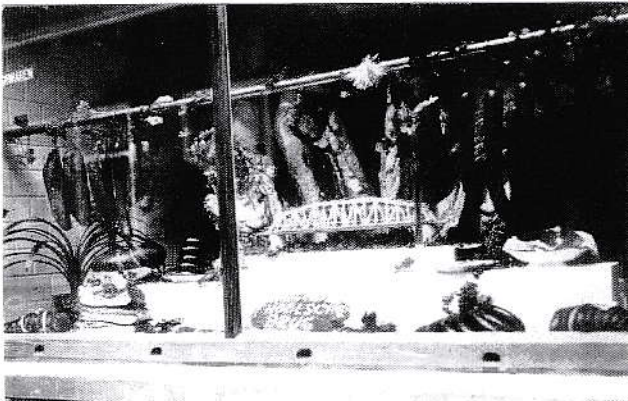
langen stok zien hangen, waaraan de vamen worst [2] netjes naast elkander waren aangeregen, bedekt met papieren bladen tegen bescherming van stof. Wat een kostelijke heerlijke schat van voedsel voor een vol jaar (sommigen hadden een varken van 300 à 400 pond) en het is dan ook te begrijpen, dat men zich alleszins over dien verheugde. Was men dien dag, vooral moeder de vrouw, in de weer geweest om alles netjes en ordelijk te doen geschieden, wat voor de goede verzorging van het geslachte nodig was, wanneer dat werk was afgelopen en men reeds in de voormiddag een glaasje had gedronken, dan maakte men zich alweer gereed om tegen de avond familie en vrienden te kunnen ontvangen voor het houden van een feestmaal, voor de eigenlijke "Keutjesavond". In Tholen en omgeving noemt de volksmond een varken ook wel een keu. Het was dus een avond waarop men in intieme kring het feit van de dag vierde n.l. het verkregen bezit van een schat van heerlijk degelijk voedsel door het slachten van de keu, het varken. Men zou dus kunnen zeggen: het was een soort van oogstfeest, vegetariërs zouden wellicht zeggen een soort kanibalenfeest, waarop men danst om het lijk van de verslagene. Nu gedanst en gesprongen werd er op Keutjesavond niet. Het ging er echter gezellige en eenvoudig aan toe. In de vooravond werd er een kaartje gelegd, een glaasje gedronken, meestal een glaasje punch, een sigaar of een pijpje gerookt en ter afwisseling worden allerlei zaken opgedist van varkens die maar niet wilden groeien, van andere die vlug groot en vet werden, maar ook allerlei kwinkslagen gingen er tussen door tot groot genoeg van het gezelschap. Tegen een uur of tien gingen de kaarten aan de kant en werd de tafel gedekt voor de maaltijd. Was men hiermee gereed, dan zette men zich aan tafel. Soms werd, voordat men met het eten te begon, een varkensgebed uitgesproken, dat als een klacht van het varken, dan wel als een danklied werd aangehoord. Tot mijn spijt kan ik me de inhoud van dat gebed niet meer herinneren, maar zoo veel weet ik er nog wel van, dat het een aanklacht inhield van het varken jegens de mensen, die het gingen slachten als beloning voor het voorspoedig groeien tengevolge van zijn gulzig eten. Niet afgeschrikt door dien jammerklacht van het varken, deed men zich tegoed aan de "vosse krippen" en een balletje verse worst en onder gezellig kout werd de maaltijd geëindigd, waarna een ieder welgemoed en voldaan huiswaarts keerde. Of een ieder na zulk een stevig maal dadelijk de slaap kon vatten laat zich betwijfelen, zeker zullen er onder de gasten wel zijn geweest, die in hun droom de genoegens van dien avond nog eens repeteerden.

Een huisslaching achter een woning aan de Tienhoven in Sint-Annaland. Rechts staat slager Jap Gunst, naast hem Cent de Graaf en links Keesje Gunst.

Verse krippen

Men had in die dagen ook de goede gewoonte om de familieleden en de naaste buren ook te doen delen in de schat van het geslachte varken, door hun een proefje te schenken van de verse worst of de zoogenaamde "vorse krippen" of in goed Hollands overgezet: verse krippen [3]. Met weemoed denken wij nu in dezen naren tijd aan die jaren van overvloed terug, nu wij al jarenlang de woorden worst en spek nog wel kennen, maar we haast vergeten zijn, hoe spek en worst nog smaken. We zien de varkens met wagonladingen naar elders vertrekken en zien in onze verbeelding de mensen in de vreemde zich de baard afvegen na het gebruik van een heerlijke worst of stukje spek, terwijl wij zelf, die de varkens vaak met zeer veel moeite hebben groot gebracht nog niet eens een beentje krijgen om aan te kluiven, O, o, wat die gezonde frisse "krieg" al niet ten gevolge heeft. Moge de zoo vurig gewenste vrede aan dezen hopeloozen toestand spoedig een einde maken opdat we weer gauw als voorheen onze Keutjesavonden kunnen houden en ons naar behoren kunnen voeden.

In de etalage van slager H. Meerman in de Kerkstraat hingen eind jaren twintig de worsten en hammen.

Noten

- 1) Feestelijke avond na de slachtdag. Een keutje is een klein of jong varken.
- 2) Een vaom woste: een zeer lange worst, die als guirlande wordt opgehangen (Woordenboek der Zeeuwse dialecten).
- 3) Krippen of kruppen varkensribjes (ook wel ander klein vlees van het varken). De kruppen enz. werden bij de huisslacht rauw in het zout gelegd, of gebraden en onder 't vet bewaard; werden ze vers gegeten dan heetten ze vosse (vorse) krippen, kruppen enz.; verdere onderdelen waren d'ammen, 't spek en d'n uspot (Woordenboek der Zeeuwse dialecten).

Bron

Gemeentearchief Tholen, Handschriftenverzameling nr. 98 Schriften van L.K. van Dijk (een ongenummerd cahier).